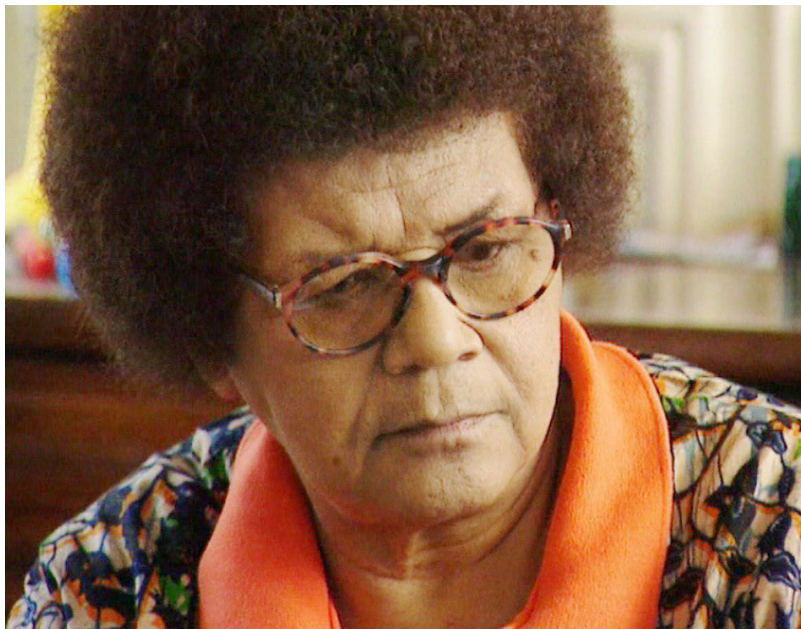

Annouchka de Andrade & Henda Ducados Bag skyen

Sarah Maldoror ou la Nostalgie de l'Utopie (1998)
Anne-Laure Folly

Filminstruktøren Sarah Maldoror, de forfulgtes og underkastedes stemme, pioner inden for panafrikansk film, afgik ved døden den 13. april 2020, som følge af coronavirus. Hendes enestående filmiske oeuvre, bestående af mere end 40 film, afspejler en tapper ildsjæl, der var nysgerrig på alt, generøs, uærbødig, omsorgsfuld, og som formåede at realisere en beundringsværdig og grænseløs poetik.

Hun blev født den 19. juli 1929 af en guadeloupeansk far (Marie-Galante) og en mor fra Sydvestfrankrig (Gers). Senere tog hun kunstnernavnet Maldoror som en hyldest til den surrealistiske poet Lautréamont. Gennem hele hendes liv skulle hendes handlinger og valg blive et ekko af denne første gestus.

Efter at have debuteret inden for teater grundlagde hun *Les Griots* i 1956, den første teatertrup, der udelukkende bestod af afrikanske og afro-caribiske skuespillere, “for at ophæve deres roller som tjenestefolk” og “skabe opmærksomhed omkring sorte kunstnere og forfattere.” Plakaten til deres første opsætning, *Huis clos*, blev tegnet af den cubanske kunstner Wifredo Lam. Sidenhen blev Aimé Césaires *La tragédie du Roi Christophe* og Jean Genets *Les nègres* også opført, begge instrueret af Roger Blain. Denne teatraliske dimension og hendes ønske om at videregive andre kulturers værker ville senere komme til at udgøre kernen i hendes kunstneriske arbejde.

I 1961 rejste Sarah Maldoror til Moskva for at studere film ved Mark Donskoj. Her lærte hun om framingens væsentlige betydning, om at samarbejde som filmhold og altid være forberedt på det uforudsigelige: “Vær altid klar til at indfange det, der findes bag skyen,” som hun sagde.

Efter sit ophold i Sovjetunionen tilsluttede hun sig foregangsmændene for de afrikanske frihedsbevægelser i Guinea, Algeriet og Guinea-Bissau, sammen med sin livsledsagerske Mario de Andrade, angolansk poet, politiker, samt grundlægger af og første præsident for frihedsbevægelsen MPLA.¹ Gennem denne forening skulle to piger komme til verden, Annouchka i Moskva og Henda i Rabat.

Den politiske dimension optog en central plads i hendes værk. Hun yndede at sige, at “filmkunsten var et revolutionært

(1)

- (1) Sarah Maldoror under optagelse af *Un dessert pour Constance* (1981)
- (2) *Sambizanga* (1972), Sarah Maldoror. Annouchka de Andrade

(2)

værktøj for mange afrikanske filminstruktører, en politisk uddannelse til at tilvejebringe en forandring i folks bevidsthed. Den politiske dimension indskrev sig som en del af udbredelsen af den tredje verdens filmkunst, der forsøgte at afkolonisere tidens tænkning og fremme radikale sociale forandringer.”

Hun havde sin filmiske debut i Algier, side om side med Gillo Pontecorvo på *Slaget om Algier* (*La bataille d'Alger*, 1966) og sidenhen med William Klein på *Le Festival Panafricain d'Alger* (1969) [i begge tilfælde som instruktørassistent, red.]. Hendes første film, *Monangambee* (1969), en filmatisering af Luandino Vieiras novelle *Le Complet de Mateus*, omhandler den manglende forståelse mellem kolonisten og den koloniserede. Ophøjet af Chicago Art Ensembles musik blev dette mesterværk tildelt adskillige priser, blandt andet for “Bedste instruktør” på Festival de Carthage.

I *Sambizanga* (1972), med manuskript af Maurice Pons og Mario de Andrade, skildres den angolanske frihedsbevægelse gennem en kvindes politiske rejse, hvis ægtefælle tortureres til døden i et fængsel.

Denne prisvindende film er et hovedværk inden for afrikansk film og gav Maldoror et internationalt ry som en socialt engageret kunstner.

Da hun bosatte sig i Paris, blev dokumentarformatet hendes foretrukne. Det tillod hende at portrættere kunstnere (Ana Mercedes Hoyos), poeter (Aimé Césaire, Leon G. Damas), banebrydere (Toto Bissainthe) og gav hende den nødvendige bevidsthedshorisont til æresoprejsningen af sort historie og nogle af dens mest markante figurer, men ikke udelukkende disse. Hun portrætterede ligeledes Miro, Louis Aragon og Emmanuel Ungaro, hvilket vidner om hendes strålende eklekticisme.

Frédéric Mitterand udtalte, “at hun vil bidrage enormt til at udfylde den mangel på billeder af afrikanske kvinder foran og bagved kameraet.”²

Sarah Maldoror har sat sit skarpe filmiske blik til tjeneste for kampen mod intolerance og stigmatisering af enhver slags (*Un dessert pour Constance* (1981), efter novellen af Daniel Boulanger), og

har lagt stor vægt på solidaritet med de underkuede, på den politiske undertrykkelse og på Kulturen som et enestående middel til at genoprejs et samfund. Under sin sidste offentlige optræden på Dronning Sofias Museum (Madrid, maj 2019), som tilegnede hende et retrospektiv, gentog hun gang på gang, at børn var nødt til at gå i biografen og læse poesi fra de er helt små, for at kunne skabe en mere retfærdighed verden.

Som oprører og direkte, resolut humanist hyldede Sarah Maldoror både kunstnerens engagement og kunsten som en frihedshandling.

Hendes ven, poeten Aimé Césaire, skrev disse ord til hende: “Til Sarah Maldo... som med kameraet i hånden bekæmpede undertrykkelse og fremmedgørelse og udfordrede menneskelig idioti.”

Vi vil aldrig glemme at holde øje med skyerne, det lover vi!

1.
Mouvement pour la libération
de l'Angola.

2.
Dette udtalte daværende kultur-
og kommunikationsminister
Frédéric Mitterand ved Den
Nationale Fortjenstorden i 2011.

Oversat fra fransk af Frederik Tøt Godsk.